

Prenumerata miejscowa: bez odnośnienia: Za rok 8 rsr. 6 miesięcy 4 „ 3 miesiące 2 „ 1 miesiąc 67 k. Za odnośnienie dopłaca się 5 kop. miesięcznie.

DZIENNIK WARSZAWSKI

Prenumerata zamiejscowa: z odrywką pocztą: Na rok 10 rsr. 6 miesięcy 5 „ 3 miesiące 2 50 k. 1 miesiąc 84 „

Prenumerata przyjmuje się w Warszawie, w głównym kantorze Redakcji przy ulicy Miodowej Nr. 487 i w innych jej kantorach miejskich; — w St. Petersburgu, w księgarni A. T. Bazunowa na Newskim Prospekcie w domu Olchinowej; — w Moskwie, w księgarni J. S. Solowiewa.

ROK ÓSMY.

Za ogłoszenia pobiera się za jeden raz sześć kopiejek od wiersza druku lub jego więcej, za dwa razy, dziewięć kopiejek, za trzy razy, dwanaście kopiejek. — Za ogłoszenia od 1-go wiersza do 12-stu, liczy się jak za całe dwanaście wierszy. — Oddzielne numery sprzedają się po 5 kopiejek.

WYCHODZI CODZIENNIE, PROZ DNI NIEDZIELNYCH I ŚWIĄTECZNYCH

Kalendarz prawosławny.

W niedzielę, 28 listopada (10 grudnia), — św. Stefana m. W poniedziałek, 29 listopada (11 grudnia), — św. Paramona. We wtorek, 30 listopada (12 grudnia), — św. Andrzeja ap. Słońce wst. o godz. 7 min. 58; zach. o godz. 3 min. 46.

Spostrzeżenia meteorologiczne

dostarczone przez obserwatorium warszawskie. Dnia 26 Listopada (8 Grudnia) 1871 r.

Table with 4 columns: Ciężnienie powietrza sprowadzone do 0°, Temperaturę według Celsjusza, Wilgotność, Kierunek wiatru. Data: 7, 8.2, 100, północny; 1, 7.4, 75, zachodni; 9, 5.4, 96, pół-zachodni.

Kalendarz rzymsko-katolicki.

W niedzielę, 28 listopada (10 grudnia), — N. M. P. Lorel. W poniedziałek, 29 listopada (11 grudnia), — św. Damszego. We wtorek, 30 listopada (12 grudnia), — św. Synesza i Alek. Wysokość wody na Wiśle stóp 1 cali 6.

PRENUMERATA NA DZIENNIK WARSZAWSKI na 1872 rok.

Prenumerata miejscowa w Warszawie bez rozrytki: na rok rs. 9, 6 miesięcy 4 k. 50, 3 miesiące 2 „ 25, 1 miesiąc „ „ 75.

Za przesyłkę do domu, dopłaca się miesięcznie kopiejek 5.

Prenumerata zamiejscowa przyjmuje się jedynie w Kantorze Głównym Redakcji Dzienników Warszawskich, na ulicy Miodowej Nr. 487, roczna, półroczna, kwartalna i miesięczna.

Cena prenumeraty zamiejscowej: na rok na pół roku na 3 miesiące; na miesiąc; rs. 12 rs. 6 rs. 3 rs. 1

PP. prenumeratorowie zamiejscowi, pragnący zaprenumerować Dziennik, raczą przysłać pieniądze, za termin żądany, wprost do Redakcji francę, z wyraźnym wypisaniem adresu. Numera Dziennika Warszawskiego będą wysłane w banderolach z adresem prenumeratora.

Ostrzegamy pp. prenumeratorów zamiejscowych, iż powinni o ile można najwcześniej dopełnić przesyłki pieniędzy, jeżeli pragną nie doznać przerwy w otrzymaniu Dziennika.

SPIS RZECZY.

Wiadomości Dworskie. — Dział urzędowy. — Dział wewnętrzny. — Wiadomości zagraniczne. — Tydzień polityczny. — Wiadomości miejscowe. — Przewodnik. — Fejleton.

Goniec Urzędowy zamieszcza następujący telegram: Liwadia, 23 listopada. Jej Cesarska Mość Najjaśniejsza Pani, powracając do Petersburga, raczyła dziś o godzinie 10-ej wyjechać do Liwadii.

Wiadomości Dworskie.

Dnia 23 listopada, o godzinie 3 1/2, z południa przybył z zagranicy do St. Petersburga; książę Fryderyk-Karol Pruski w towarzystwie feldmarszałka hrabiego Moltke i innych osób orszaku wojskowego, oraz książęta August Wirtemberski i Paweł Meklemburski, z orszakiem. (Goniec Urzędowy).

Rada państwa, w departamencie praw i w ogólnym zgromadzeniu, roztrząsawszy przedstawienie ministra spraw wewnętrznych o składzie powiatowych komitetów szkół ziemskich w gubernji fińskiej, zgodnie w zasadzie w wnioskiem ministra, uchwała pierwszą część art. 595 fińskiej ustawy włościańskiej z 13-go listopada 1870 roku (w redakcji ustanowionej Najwyższą zatwierdzoną 2-go maja 1866 roku uchwałą rady państwa), wyluszczyć w następujący sposób: Do bliższej rewizji i doglądania szkół ewangelicko-luterskich w każdym dwóch okręgach ordnungegerichtu, ustanawia się powiatowy komitet szkół ziemskich (Kreislandesbehörden), składający się z głównej opieki kościelnej (Oberkirchenversteheramt), dwóch członków rewizorów wybranych przez szlachtę, dwóch członków także rewizorów stanu duchownego, wybranych przez fińską konsystorz ewangelicko-luterski i nakoniec dwóch członków ze stanu włościańskiego, wybranych przez parafialnych starszych szkolnych z ich grona.

Jego Cesarska Mość powyższą uchwałę rady państwa, 18 października 1871 r. Najwyżej zatwierdził i wykonał rozkaz.

Przez rozkaz w wydziale ministerstwa spraw wewnętrznych, z 22 listopada, mianowani zostali: dyrektor kancelarii gubernatora plockiego, sekretarz kolejalny Majewski i spadły z etatu pomocnik referenta zwinieję kancelarii komitetu urządzającego, zaliczony do ministerstwa, sekretarz kolejalny Berpeliniący obowiązki komisarzy do spraw włościańskich: pierwszy powiatu ostrołęckiego w gubernji łomżyńskiej, a ostatni powiatu kozienickiego w gubernji radomskiej; obydwu od 15 listo-

pada; przetranslokowany został: komisarz do spraw włościańskich powiatu kozienickiego, radca honorowy Kostromitow — na takąż posadę do powiatu kaliszkiego (od 15-go listopada).

Departament poczt. W skutku otrzymanego od jenerał-gubernatora wschodniej Syberji zawiadomienia o bezpieczeństwie biegu w obecnym czasie poczt pieniędzy przez Mongolję, departament poczt, w zamian obwieszczenia, zamieszczonego w Nr. 161 Gonca Urzędowego z roku bieżącego, podaje do wiadomości powzechnej, że, z rozkazu ministra spraw wewnętrznych, pieniężna i posyłkowa korespondencja, idąca z Rosji do Chin, znów przyjmuje się w pocztowych władzach na poprzednich zasadach, to jest z ubezpieczeniem takowej.

Departament poczt. W zamian okólnikowych rozporządzeń departamentu poczt, zamieszczonych w NNr. 379, 60 i 158 dziennika Birzeu. Wiadom. z 1863, 1866 i 1867 r., z rozkazu ministra spraw wewnętrznych podaje się do wiadomości publicznej, że korespondencja władz rządowych: 1) z paszportami udzielanymi różnym osobom na wolny pobyt; i 2) z pieniędzmi, wysłanymi przez pomienione władze na prenumeratę pism periodycznych — powinna być przyjmowana w władzach pocztowych na ogólnych, istniejących dla przesyłania poczt rządowej korespondencji zasadach, to jest opieczętowana pieczęcią rządową, z zaznaczeniem na obwolucie od jakiej władzy rządowej korespondencja ta przesyła się i bez opłaty wagowej.

Warszawska Kasa Oszczędności wraz z kantonem pomocniczym w gmachu szkolnym za kościołem św. Aleksandra przy Alei Belwederskiej pomieszczenym, w tygodniu upłynionym do dnia 21 Listopada (8 Grudnia) roku b. włącznie, wydała książeczek nowych 106, na które, tudzież na dawniejsze w 534 wnioskach, złożono rub. sr. 8,846 kop. 60. Na żądanie 138 uczestników (prócz procentu rub. sr. 161 kop. 63 należnego za rok bieżący od całkowitych odbiorów) wypłaciła rub. srebr. 7,988 kop. 33 1/2 i umorzyła książeczek 62; przeto uczestników 21,949, posiada kapitał rs. 833,458 kop. 22.

Zarząd Konserwatorium Muzycznego, zawiadamia osoby interesowane, iż zapis uczniów i uczennic do Konserwatorium na II-gie półrocze roku szkolnego 1871/72, rozpocznie się dnia 21 grudnia (2 stycznia) 1871/72 roku i trwać będzie do dnia 6 (18) stycznia 1872 r., — kurs zaś nauk otwartym zostanie dnia 8 (20) stycznia 1872 roku. Pod jakimi warunkami młodzież obój płci może być do Konserwatorium przyjmowana, objaśnia to bliżej Ustawa dla zakładu tego przepisana, o szczegółach której można powziąć bliższą wiadomość w Kancelarii Konserwatorium codziennie od godziny 9 do 11 z rana, i po południu od 5 do 7-ej, wyjąwszy niedziele i święta. Zarząd wskazuje tylko w tej mierze główne zasady, a mianowicie: 1) że kandydat lub kandydatka ma mieć najmniej 12-ty, a najwyżej 20-ty rok życia, wiek wcześniejszy i późniejszy w razie zdolności nadzwyczajnych i dostatecznego uosobienia, nie może być przeszkodą do przyjęcia ucznia; 2) że opłata za naukę wynosi na pół roku rsr. 25, która się wnosi do Kasy Konserwatorium w początkach miesiąca stycznia i września; 3) że kandydaci winni złożyć: metrykę urodzenia, świadectwo szepceniowej opsy, świadectwo lekarza, że stan ich zdrowia pozwala na naukę śpiewu, świadectwo szkolne z uosobienia w czytaniu, pisaniu i znajomości 4-ech działów arytmetycznych; 4) że kandydat lub kandydatka podda się egzaminowi w obec członków Zarządu, którzy o ich zdolności muzycznej i przygotowaniu technicznem wyznaczą, i stosownie do złożonego egzaminu i zapiszą na odpowiedni kurs. Przystępujący do egzaminu winni znać gammy we wszystkich tonach i pozycjach, jak również odegrać jedną lub dwie z Etiud Czernego, Kamera i t. p., i pewien utwór z jednej z Sonat Clementiego, Beethovena lub innych; 5) że przedmioty wykładane są trzy razy w tygodniu: dla klas żeńskich, we wtorki, czwartki i soboty; — zaś dla klas żeńskich, w poniedziałki, środy i piątki. Lekcje rozpoczynają się o godzinie 9-ej z rana, a kończą się o 3-ej po południu. W myśl art. 75 Ustawy, uczniowie pozbawiający patentu z ukończenia Konserwatorium, mają tem samem uznaną kwalifikację ubiegania się o posady nauczycieli muzyki w zakładach rządowych, o miejsca odpowiednie w Cesarskich i warszawskich teatrach, oraz kapelach wojskowych i kościelnych, nakoniec trudnienia się nauczycielstwem prywatnem w Cesarstwie i Królestwie; 6) że uczniowie odznaczający się zdolnościami, pracowitością i moralnem prowadzeniem, uwalniają się od powinności rekrutacji przez cały czas zostawania w Konserwatorium i to nie inaczej, jak na podstawie Zwierchności onegoż o wzmiankowanych przyniotach pomienionych uczniów; 7) w półroczu II roku szkolnego 1871/72 będą wykładane następujące przedmioty: a) nauka śpiewu solowego; b) nauka śpiewu chórowego; c) nauka solfiedżów i czytania nut glosem; d) nauka fortepianu, klasy wyższej i niższej; e) nauka fortepianu dla śpiewających; f) nauka skrzypców, klasy wyższej i niższej; g) nauka violonczeli; h) nauka organów wyższej i niższej klasy; i) nauka ćwiczeń zbiorowych muzyki; k) nauka religii i rytuału dla organistów; l) nauka harmonji; m) nauka kontrpunktu; n) nauka kompozycji i instrumentacji; o) nauka języka ruskiego; p) nauka języka włoskiego; q) nauka dętych instrumentów. Nauka wszystkich instrumentów i przedmiotów z których Konserwatorium wy daje patent, jest w ogóle sześciolatnia, to jest na sześć kursów rocznych podzielona, z wyłączeniem śpiewu

solowego, którego liczb lat nauki, ze względu na różny wiek, różne uosobienia i różny stan głosu uczących się, stosowaną jest do osób pojedynczych. Jeżeli jednak szczególniejsza zdolność, pracowitość lub inne względy na to pozwolą. Zarząd może skrócić czas nauki. Kandydaci v. kandydatki przyjmują się do Konserwatorium na jeden przedmiot główny pojedynczo wykładany i na przedmioty zbiorowe. Wyjątek z tej ogólnej zasady stanowi śpiew, przy wykładzie którego konieczną jest nauka gry na fortepianie, której kurs jest trzyletni. Do przedmiotów głównych należą: Śpiew solowy, fortepian, skrzypce, organy, violonczella i instrumenta dęte; wszystkie zaś inne przedmioty wykładają się zbiorowo. Kandydaci i kandydatki zyczący sobie zapisać się na dwa przedmioty główne, obowiązani są wnosić opłatę za każdy z osobna po rs. 25 na pół roku. Kandydaci nowo przybywający, zgłaszając się winni do egzaminów w towarzystwie rodziców lub opiekunów od dnia 21 grudnia (2 stycznia) 1871/72 codziennie z rana od godziny 9-ej do 12-ej i po południu od godziny 2-ej do 4-ej, wyjąwszy niedziele i święta.

Odezwa patriarchy jerozolimskiego do kawalerów orderu św. wielkiego męczennika i zwycięzcy Jerzego.

Wielce szanowni i znakomici kawalerowie orderu św. wielkiego męczennika Jerzego.

Przed wysoką wiadomością waszą nie tajem jest niezawodnie, że wielki i zwycięzcy męczennik kościoła Chrystusowego Jerzy, opiekun i przedstawiciel waszego zakonu, urodził się w znajdującem się pod naszym kościelnem zawiadywanem niegdyś kwitnącym mieście, obecnie zaś ubogiem wsi, Lyddzie, i że po sławnem uwięzieniu w Nikomedji, chrześciance pobożnych czasów uznani za swój obowiązek, przeniosli święte i wielce szanowne szczątki jego, pochować je w jego rodzinnej ziemi. Pierwsi cesarze chrześciance, z godną nasładowania gorliwością, pospieszili oddać grobowi jego przynależne czesze i uszanowanie. Wielki Konstanty i najpobożniejszy Justynjan okryli go i osłonili kunstowną świątynią, której wspaniale i szanowne szczątki jeszcze i teraz sprawiają niezatarte wrażenie i budzą podziwienie widzów. Ale w skutku różnorodnych okoliczności historycznych, święty ten skarb kościoła chrześciance i starożytności chrześciance, pod niszczącą ręką różnoplemiennych napadów, stał się kupą gruzów nie służących teraz do niczego, oprócz obudzenia smutnych uczuć w sercach przybywających ze wszystkich stron świata do świętych miejsc pielgrzymów i podrobnych. Już blisko VII wieków, grób wielkiego i zwycięzcy męczennika — którego cały świat chrześcianceki uwiecznił czcią i którego uwięzieniu nietylko samymi chrześcianceom ale i barbarzyńcom nawet, stało się tak znanem, że w ciągu całych wieków było zbawczym sztandarem dla chrześciance na Wschodzie, i którym, za wskazówką Boską, z inicjatywy wiekopomnej Cesarzowej Katarzyny II tyle wysokich i wybranych osób ozdabia się i odznacza — grób, powiadamy, przesławne go męczennika pozostaje obnażony, bez dachu i nieupiększony, wystawiony na zarzuty i pomiatanie bałwochalców i na niepocieszony żal chrześciance.

To smutne i oplakane jego położenie, chrześciance palestyński uczuwaliby zawsze z najwyższym żalem i często matka kościołów usiłowała polepszyć je z funduszów będących w jej rękach, ale Bóg wie jakimi losami usiłowania jej stałe rozbiły się o te zwykłe podwodne kamienie, w jakie obfituje historia miejsc świętych, już to z powodu współzawodnictwa różnych wyznań chrześciancekich, już to szczególnie nie tolerancji ludności mahometańskiej. Ale niech będzie błogosławione imię wielkiego męczennika! Nakoniec nawiedził nas „Wschód z wysokości“ i złał na nadzieje nasze najdosłodszy pociechę wykonania. Dzięki wysokiej i silnej ręce, która oddawna była potęgą i sławą prawosławnego Wschodu, sprawiedliwość otrzymała zwycięstwo. Nasze prawa do tej świętości, długo i naprosto zaprzeczone przez łacinników, urzędowo zostały przyznane przez rząd miejscowy i prawosławni otrzymali już przyzwolenie na odnowienie starożytniej świątyni nad grobem św. wielkiego męczennika. Tak. Ale niestety! odbudowanie gmachu, godne zachowujących się w nim relikwii, wymaga niezmiernych wydatków, a patriarchat jerozolimski, z powodu wszystkim wiadomego świętokradkiego zabrania najgłośniejszych jego środków istnienia, znajdując się w największem ekonomicznem ograniczeniu, nie może godnie odpowiedzieć wielkości przedsięwzięcia. W takim trudnem położeniu, do kogoż innego mógł się uciec, jeżeli nie do wspaniałomyślnego i znakomitego zakonu, który wybrałszy dla swego opiekuna i przedstawiciela wielkiego męczennika i zwycięzcy Jerzego, już cały wiek wstawia się i otrzymuje zwycięztwa. Odbudowanie świątyni w Lyddzie, będzie zaszczytem dla Wschodu i radością dla każdego wspaniałomyślnego kawalera. Grób św. Jerzego stoi teraz obnażony i pozbawiony wszelkiej czci. Pod waszą wysoką opieką, wojowniczy kawalerowie orderu św. Jerzego, stawia go matka kościołów i odzywa się, dla jego upiększenia, do waszej hojnej i pobożnej pomocy. Najprzód przeświadczeni, że nie powstydymy się przed wielkim męczennikiem w tem gorliwym naszym przedstawieniu do was, przyzywamy na was jego błogosławieństwo i wstawienie się. Niech będzie on niewidomy z każdym z was, wzmacniając serce wasze na polu sławy i honoru, prowadząc was od zwycięztwa do zwycięztwa i modląc się za was zawsze i wszędzie do Niebieskiego Rozdawcy wszystkich dóbr!

Dan w świętem mieście Jerozolimie. Waszej czci pokorny i gorący orędownik przed Bogiem. (następuje podpis patriarchy).

Wiadomości krajowe.

Czytamy w Kaliszanie, że z odbytego w dniu 8 (20) listopada r. b. w Kaliszu benefisu panny Podolskiej, artystki dramatycznej tamtejszego teatru, która cały swój dochód poświęciła na korzyść niezamożnych uczniów gimnazjum kaliszkiego, oddano do rozporządzenia władzy gimnazjalnej rs. 95 kop. 54.

Były profesor Instytutu Marymontkiego Wojciech Jastrzębowski, powziął zamiar poświęcić swój czas na ratowanie drzew w kraju ginących, przez zaprowadzenie szkółek leśnych i rozpowszechnianie wyprodukowanych w takowych drzewek celniejszych gatunków po kraju. W tym więc celu urządził w roku bieżącym na Czystem pod Warszawą, wprost ogrodu spacerowego, w posiadłości pana Rodkiewicza, szkółki celniejszych drzew, będących rzadkością w kraju, i otrzymałne plonki z takowych zamierza udzielić prenumeratorem swego dzieła zbiorowego „Ostatni owoc pracy siedmiesięcioletniej“, którego pierwsze dwa tomy wyszły już z druku. (Gaz. Rol.)

Z innych gubernij.

(Deputacja pruska). Dziennik Głos, według petersburskich gazet niemieckich, podaje następujące szczegóły o przybyciu do Petersburga deputacji pruskiej kawalerów orderu św. Jerzego: „We wtorek, 23-go listopada, o godzinie 3-ej minut 10, przybył pociąg nadzwyczajny na stację warszawskiej kolei żelaznej. Stacja była przyozdobiona flagami pruskich kolorów; wartę honorową zajmował preobrażeński pułk lejbgwardji. Pruscy goście byli powitani na stacji przez Jego Cesarską Mość Najjaśniejszego Pana, Ich Cesarzkie Wysokości Wielkich Książąt Następce Tronu Cesarzawicza, Konstantego Mikołajewicza, Mikołaja Mikołajewicza i Włodzimierza Aleksandrowicza. Deputacja pruska, przybyła dla znajdowania się na święcie orderu św. Jerzego, składa się z 12-u osób: ich królewskich wysokości księcia feldmarszałka Fryderyka-Karola pruskiego, księcia Augusta wirtemberskiego i księcia Pawła meklemburskiego; feldmarszałka hrabiego Moltke, jenerałów: księcia Hohenlohe, Alvenslebena, Werdera, Budritzkiego i pułkownika hrabiego Lynar; w święcie jego królewskiej wysokości księcia pruskiego znajdują się: hrabia Canitz, major Krosig i kapitan Norman. Po przybyciu pociągu, muzyka wojskowa powitała gości pruskim hymnem narodowym „Heil Dir im Siegeskranz“, następnie były wykonane marsz königsgrätzki i „Wacht am Rhein“. Jego Cesarska Mość wraz z księciem pruskim, raczył udać się otwartymi sankami do pałacu Zimowego, gdzie pojechali wszyscy pozostali goście pruscy.“

Etnografja. — Kuldyńska oaza i jej mieszkańcy. — W ostatnim zeszycie „Wiadomości Cesarskiego ruskiego towarzystwa jeograficznego“ znajdujemy ciekawą „Wzmiankę o ludności czungarskiej nadgranicznej przetrzeni“, p. Weniukowa, znanego z badań o obecnem położeniu odległego wschodu naszego ludu. Kraj ten niedawno zajęty został przez wojska ruskie i dla tego wiadomości o nim mają dla nas żywy interes bieżący. W historycznych losach środkowej Azji, powiada p. Weniukow, znajdujemy niejako wzór tego, co zachodziło podczas wędrówki narodów w II—V wieku po N. Chr. P. Jedne plemiona nikną i ustępują miejsca innym, które są pochłaniane po pewnym czasie przez trzecie, i tak dalej, dopóki nakoniec nie ukaze się prawdziwy król ziemi, człowiek białego aryjskiego plemienia, który daje nakoniec trwałą podstawę ludzkemu życiu społecznemu i postępowi. Jeszcze w 1756 roku w kraju kuldyńskim, był punkt środkowy państwa czungarskiego, chanowie którego panowali od Altaju do Tybetu i od Bałchaszu do Orchonu. Nakoniec po wojnie, która zniszczyła masę dzungarów, kraj opowany został przez Chiny i chinczyce przywołali tu różnoplemienną ludność. Władza chinczyków skończyła się w 1865 r., w skutku pomysłnego powstania dunganów. Po dwóch latach, panowanie w kraju przeszło do taranczów. Oaza kuldyńska mogła stać się punktem środkowym oddzielnego państwa muzułmańskiego. Napasci na podwładnego Rosji ludy, wywołały konieczność skończenia raz z niepokojnym sąsiadem. Kulda została zdobyta i sultan taranczów arcydzieło oznajmił: „jeżeli Bogu podobało się aby rosjanie panowali w Kuldy, to on nie sprzeciwia się woli Bożej i składa swą władzę w ręce jenerała ruskiego.“

Dwa główne plemiona ukazują się jako miejscow-

ludność kraju: kirgizi i kałmcy, oba koczujące. Na tym gruncie etnograficznym w ciągu ostatnich 120 lat, uwarstwowiła się różnorodna ludność przybyszów, która zapuszczała głębokie korzenie i stała się panującą pod względem siły i bogactwa. Takimi przybyszami byli z naszej strony: rosjanie i tatarzy, a z chińskiej: obhuczy, dunganie, tarancowie, mandżurówie, czachary, sibo i soloni. 1) Ogólna liczba kirgizów w granicach państwa kuldżyńskiej dochodzi do 580,000. Większość ich jest koczująca. Pod względem politycznym dzieli się na rody. Nieraz części jednego i tego samego rodu koczują w granicach Cesarstwa i za granicą chińską, co bardzo niekorzystnym jest pod względem politycznym, osłabiając zależność od Rosji. Nad brzegami rzek kirgizi zajmują się rolnictwem. W robotach górniczych pracuje do 1,500 kirgizkich robotników. Pierwotkowy zarząd arystokraty rodowej, u podwładnych nam kirgizów zastępuje się przez zarząd na podstawie zasady wyborczej. Służbie wojskowej nie podlegają, ale podczas wypraw biorą kirgizów dla odbywania poczty i na zwjady. Pod względem bojowym, milicja kirgizka na nie się nie zdała. Podatki stanowi opłata kibitkowa po 3 rub. od kibitki czyli jurty. Podatki od wszystkich naszych kirgizów na tej przestrzeni (7,200 mil kwadrat.), nie przenoszą 300,000 rub. Liczby bytła oznaczyć nie można. 2) Kałmcy do 1860 r. mieszkali w dwóch głównych grupach: na północy nad Czarnym Irtyszem i na południu w okręgu ilijskim. Powstanie muzułmanów pociągnęło za sobą emigrację kałmyków na północ i południe. Część kałmyków przeszła do posiadłości chińskich. W ogóle kałmyków jest do 320,000. Dzieli się oni na rody, sumuny. Zarządzają się przez naczelników rodów, czasem przez osoby wolne, lamów, utuchów. Kałmcy wznajają wiarę buddyjską, podczas kiedy kirgizi są muzułmanami. Pomiedzy kałmykami więcej jest osiadłych i rolników, aniżeli pomiedzy kirgizami. Duchowieństwo mieszka w zgrupowaniach, na podobieństwo klasztorów i przez swój przykład wpływa na przejście z życia koczującego do osiadłego. 3) Tarancowie, trzeci pod względem liczebności pokolenie, skupieni są w okręgu ilijskim, gdzie jest ich do 70,000 głów. Punkt ich środków stanowi stara Kuldza (30,000 głów). Jest to lud rolniczy i handlowy, jednego plemienia z sarami naszego Turkestanu, przesiedlony tu 100 lat temu przez rząd chiński, i wznajają wiarę mahometaniską. Wyżej od nich stoją pod względem umysłowego i przemysłowego rozwoju. 4) dunganie, pochodzący z zachodnich Chin, którzy tam przyjęli chińskie zwyczaje, naukę i język, ale pozostali mahometanami, co nie przeszkadza im niemawicy dla taranców. 5) Mandżurówie, chińscy, czachary, sibo i soloni znacznie zmniejszyli się w liczbie. Część ich przeszła do Chin. Oddział solonów, sibo i kałmyków, osiedliwszy się w powiecie kopalskim, przyjął prawosławie i został zaliczony do kozaków. 6) Syberyjscy tatarzy i senci mieszkają w liczbie 4,700 głów w Wiernoje, Kopalni, Kochbektach, Semipalatynsku. 7) Ostatnimi przybyszami do kraju byli rosjanie, osiedleni w trzech głównych grupach: na północy nad Irtyszem i rzekami wpadającymi do niego z prawej strony (9,224 głów); w środku przy północnym podnóżu Czungarskiego Ałatau (9,785 głów) i na południu przy północnym podnóżu Zailijskiego Ałatau (8,592 głów). Większość rosjan stanowią żołnierze i kozacy; wszyscy ostatni rolnicy, a niektórzy posiadają bogate stada. W ogóle z regularnymi wojskami w 57 zaludnionych punktach jest do 35,000 głów. Na rozległej przestrzeni pomiedzy Irtyszem i Ileją znajduje się nie więcej jak 19,000 głów, a dla tego zwrócono szczególną uwagę na zaludnienie tego kraju, którego kolonizacja przedstawia wiele dogodności. W ogóle mówiąc, czungarskie pobereże u nas zaludnione jest lepiej od wszystkich innych stepów, dla tego że jest tam wiele gór i podgórzonych oaz, i dla tego, że nasi osadnicy zawiązywali handlowe stosunki z nadgranicznymi chińczykami, handel zaś przyciągał nowych osadników. Tym sposobem ogólna liczba ludności czungarskiego pobereża dochodzi do 1,055,000. Prawdopodobnie nigdy nie przeżywała 1,100,000 lub 1,200,000 głów, wnosząc z tego że teraz już nie pozostało wolnych gruntów zdalnych do uprawy. Suchość klimatu czyni ten kraj jednym z najuboższych na kuli ziemskiej. Uprawa urodzajnych gruntów kępię koczowniczej, rolnictwo zaś dostarcza jednak zboże. W ilości zaledwie dostatecznej, do wyżywienia miejscowej rzadkiej ludności, przyzem ceny zboża wyższe są o 50% niż w sąsiedniej gubernji tobołskiej. Inne gałęzie przemysłu są nie nieznaczące. Sukna, obuwie, świece, pomimo obfitości owiec, przywożą się z sąsiednich ruskich krajów. P. Wenikow kończy swój artykuł tem, że według jego zdania czungarskie pobereże niezdatne jest do dostarczania znacznych dochodów, a dla tego tem będzie lepiej, im mniej będzie zrobione wydatków na jego zarząd i na utrzymanie w spokojności jego koczowniczej ludności, ponieważ tem mniej, ta „pijawka” będzie wysysała żywych soków z krajów, w zależności politycznej których zostaje.

znając pożytek i niezbędność założenia w mieście Syzranu szkoły realnej, postanowiło: tytułem zapomogi dla gminy miejskiej, na utrzymanie szkoły realnej wyasygnować w pierwszym roku 2,000 rs., z zastrzeżeniem, że z następstwem czasu, suma ta może być zwiększona w razie potrzeby do wysokości 3,000 rs.

* Muzeum. *St. Pet. Wied.* podają następujące wiadomości o niedawno otwartym w Petersburgu muzeum głównej intendentury ministerstwa wojny. Muzeum to mieści się przy perspektywie Ekaterynhofskiej, koło teatru Berga, w domu gdzie znajduje się komitet techniczny intendentury. Wejście jest wolne. W pomieszczeniu muzeum jest liczny w historycznym porządku ułożony zbiór umundurowania i uzbrojenia wojsk, począwszy od Piotra Wielkiego do naszych czasów. W szafach znajdują się nie tylko wzory przedmiotów jakie były w użyciu, ale nawet liczne wzory jakie były projektowane, a nie zatwierdzone z różnych przyczyn. Dla dogodnego porównania, obok wzorów teraźniejszego umundurowania i uzbrojenia ruskiej armji, znajdują się także wzory używane w armiach innych państw europejskich. Dla dokładności wystawy, muzeum to zawiera liczne kolekcje rysunków, planów i t. p.; w niem wystawione są pięknie odrobione w naturalnej wielkości i w pomniejszonej skali manekiny ludzi i koni, umundurowanych i uzbrojonych podług tej lub owej formy. Do wzbogacenia muzeum intendentury wiele przyczyniło się oddanie z pałacu Aniczkowa niektórych pięknych kolekcji. Tu także znajdują się oryginalne kostiumy, jakie w swoim czasie nosili niektórzy ze zmarłych cesarzów; obok oryginalnych są i naśladowane części uzbrojenia, których muzeum dostać nie mogło, rozumie się że szczegółowym oznaczeniem tego na kartkach znajdujących się przy każdym wzorze.

* Dobroczynność. Dnia 14 listopada, w dniu urodzin Wielkiej Księżnej Cesarzówny, w szkołach żydowskich petersburskich p. Bermann, mieszczący się przy perspektywie Izmailowskiej w domu Łochinowa, spełniony został akt dobroczynny. W tym dniu zebrali się w salach szkolnych uczniowie i uczennice, oraz chłopcy i dziewczęta przychodnie. O wyznaczonej godzinie przybyli nauczyciele i nauczycielki, a następnie osoby reprezentujące towarzystwo żydowskie petersburskie, naczelnicy których byli: baronowa Ginsburg, pani Solowiejczyk, rabin dr. Neiman, zostający przy ministerstwie oświecenia publicznego dr. Zejberling i inni. Na wniosek M. M. Solowiejczyka, reprezentantki towarzystwa żydowskiego petersburskiego postanowili odznaczyć dzień 14 listopada przez dobry uczynek, i w tym celu sprawione było dla biednych uczni i uczennice ciepłe zimowe odzienie i obuwie, na co, jak slychać, wydano około 900 rubli; 20 chłopców i 22 dziewcząt przydane były od stóp do głów w nową białą i odzienie, przyczem nie zapomniano i o drobnych rzeczach zimowej toalety. Rabin Neiman miał do dzieci stosowną przemowę, poczem na wniosek pani Solowiejczyka, reprezentantki gminy żydowskiej postanowili przyjąć do szkoły trzech stypendystów i wynajmując osobną nauczycielkę robot ręcznych, dla nauczania dziewcząt szycia; na ten cel baronowa Ginsburg i p. Warszawska obiecały zakupić własnym kosztem dla szkół do brzo maszynę do szycia. Nadto damy te oświadczyły gotowość zajmowania się interesami zakładu i udzielania na przyszłość niedostatnim uczniom i uczennicom książek i pomocy naukowych. Niedawno utworzona w Petersburgu gmina żydowska utrzymuje w zakładzie p. Bermanna na własnym koszcie około 100 dzieci płci męskiej i żeńskiej. Z tych 75 utrzymuje zarząd gminy, a 25 są na koszcie osób prywatnych. (*)

* Uchwala. Włosianie głownochotnickiej włości, w powiecie slobodzkiem, na zgromadzeniu gminem 10 października, w obecności przełożonego gminy i jego pomocnika, zebrani w liczbie 400 osób mających prawo głosowania, jednogłośnie sporządzili i zatwierdzili następującą uchwałę: „wszyscy, którzy będą upiiali się do nieprzyzwoitości i tacać się po ulicach bez uczucia nie tylko we święta przed nabożentwem, ale i w powszednie dni, mają być karani za pierwszą razą 10 kopiejkami, za drugą 15 kop. i tak dalej, dodają za każdą razą po 5 kop.; do kary pociągany będzie każdy przebywający na fabryce włosianin, który dopuszczać się będzie gwałtownego postępowania albo tacać się na ulicy pijany w dni nierobocze, we święta zaś pociągając do kary tylko bijących się i używających nieprzyzwoitych wyrazów. Co się zaś tyczy dzieci włosianin, które mają zwyczaj znajdować się koło szynków lub w szynkach, a nawet przyzwyczajają się do picia wódki, przez co nie tylko psuje się ich moralność, a nawet nabierają naluğu, ojcowie takich dzieci mają ich powstrzymać; w razie zaś niewykonalności tego, pociągani będą do kary jak za pijanstwo. (Gon. Urzęd.)

(*) Osoby prywatne utrzymujące swoim kosztem stypendystów, są: pp. Polakow, Ginsburg, Warszawski, Rozental, Bloch, Kaufman, Malkiel, Korobkow, Wolkenstein i Trejwas.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Tydzień polityczny.

26 listopada (8 grudnia) 1871 r.
Francuskie zgromadzenie narodowe po dwumiesięcznych ferjach, zebrano się na posiedzenie w zeszyły poniedziałek, ale w tym dniu ograniczyło się na wyborach do wydziałów, na posiedzenie zaś wtorkowym wybrało na nowo swego prezesa, p. Grevy, na tę godność, również jak i vice-prezesów i sekretarzy i odroczyło się do czwartku, kiedy miała być odczytana odezwa prezydenta Rzeczypospolitej, odezwa, o której w ostatnich czasach tak wiele rozprawiły różne dzienniki. Tak, pomiedzy innymi *Patrie*, z początku zapewniała, że Thiers zaproponuje zgromadzeniu zdecydowanie: 1) żeby w ciągu następnej zimy, zgromadzenie odbywało posiedzenia w Paryżu, ale z pozostawieniem zgromadzeniu prawa wyznaczenia corocznie swego rezydencji; 2) żeby zgromadzenie odnawiało się corocznie lub co dwa lata, w piątej części; 3) żeby była wybrana przez rady jeneralne druga izba, składająca się z 250 członków; 4) żeby był ostatecznie ustanowiony republikański kształt rządu z nieograniczonym przedłużeniem władzy Thiersa; 5) żeby władzy wykonawczej nadane było prawo odmówienia rodzinie Bonaparte dostępu do Francji. Ale w krótko sama *Patrie* zaprzeczyła swemu doniesieniu zapewniając, że Thiers nie umiesci tych wniosków w swej odezwie, ale zupełnie zgadzając się na nie, pozostawił inicjatywę w tym przedmiocie swych przyjaciółom parlamentarnym, rząd zaś nie zaniechał popierać tych wniosków swym wpływem. Według ostatnich wiadomości tegoż dziennika, zgodnych z doniesieniami *Ind. belge*, Thiers wyłączył ze swej odezwy wszystko dotyczące kwestji konstytucyjnych, zajmujących dotąd umysły we Francji. W zamian tego, odezwa obszerne rozbięra, według wspomnianych doniesień, prawa wymagane koniecznością położenia, mianowicie prawa o podatkach, powiększeniu kapitału banku, re-

formie wojskowej, przymusowem uczęszczaniu do szkół elementarnych. Odezwa przedstawia dalej wszystko co rząd zrobił podczas wakacji. Rozszerzając je o stosunki zewnętrznych, Thiers wspomni o ufnosci i sympatji, jakie posiada u moarstw zagranicznych obecny rząd francuski, czego nie mógłby zjednać sobie rząd, któryby usiłował ustalić się przemocą. Odezwa wspomni o usiłowaniach i układach Thiersa w celu oczyszczenia terytorjum francuskiego od obecnej okupacji. Mówiąc o finansowem położeniu kraju, Thiers oświadczył że takowe jest zadawalniające, ponieważ wpływy dochodów nieustających, są daleko większe od przewidywan budżetowych. Przewidywana jest oszczędność 100 milionów fr., mianowicie w budżecie wydziału marynarki 30 milionów, a w budżecie wydziału robot publicznych 70 milionów. Konstytucyjne zaś kwestje: co do częściowego odnawiania zgromadzenia narodowego, ustanowienia drugiej izby i określenia władzy prezydenta, będą wnoszone stopniowo przez grupy deputowanych, podziwiających zdanie rządu. Według doniesień *Ind. belge*, wniesiona już została propozycja co do przeniesienia zgromadzenia do Paryża, przez deputowanego Duchatela i w imieniu republikańskiej lewicy przez Pascala Duprat, ostatni zaś pomiedzy innymi argumentami przedstawia te okoliczności, że deputowani którzy najsilniej oświadczyli się za odjęciem Paryżu w stanowiska stolicy, doznali porażki przy wyborze do rad jeneralnych. Pomimo tego prawica mocno się sprzeciwia przesiedleniu się do Paryża, opierając się na dodatkowych wyborach do rady municipalnej Paryża, przy których otrzymali zwycięstwo radykalni kandydaci. Deputowani prawicy zbyt wiele mówili przeciwko przeniesieniu zgromadzenia do Paryża, tak w zgromadzeniu, jak i zewnątrz niego w kołach wyborców, żeby mogli bez oporu zgodzić się na ten wniosek. Niektóre dzienniki zapewniają, że odroczenie odczytania odezwy prezydenta do czwartku, nastąpiło w skutek żądania nie których członków prawicy, żeby Thiers zmienił pewne wyrażenia w swej odezwie. Prawica nie tylko opiera się przeniesieniu zgromadzenia do Paryża, ale zgadza się na przedłużenie władzy Thiersa tylko do 1874 r., to jest do terminu całkowitej wypłaty Niemcom wynagrodzenia za koszta wojenne, z przedłużeniem, rozumie się, i władzy zgromadzenia do tego terminu, co wyłącza częściowe odnawianie zgromadzenia. Według doniesień paryżskich korespondenta *Köln. Ztg.*, prawica domaga się oprócz tego oczyszczenia władz sądowych i administracyjnych od żyjących republikańskich i usunięcia ministra oświecenia publicznego, p. Juljusza Simona.

Deputaci, którzy przybyli do Wersalu nie przywieźli z sobą, o ile wiadomo, pojednawczego usposobienia. Stronictwo legitymizne utraciło jeszcze bardziej znaczenie w skutku oświadczenia hrabiego Chambord, że uznaje on za jednego prawego monarchę Hiszpanji, Don Carlosa, jako reprezentanta starszej linii Burbonów, który w zamian uznał hrabiego Chambord jedynym prawym monarchą Francji. Zatem w razie wstąpienia na tron hrabiego Chambord, Francja znalazłaby nieprzyjaciół w dwóch swych sąsiadach—Włochach i Hiszpanji, które nie mogłyby przychylnie patrzeć na obronę święteckiej władzy we Włoszech i legitymizmu, a raczej karlizmu w Hiszpanji. W przedmiocie walki organów stronictwa, *Temps* powiada pomiedzy innymi: „Bojemy się, musimy przynajmniej usposobienia umysłów, okazującego się w prasie. Wszędzie widać tylko zajadłe lub zdradzieckie napasli. Wszystkie stronictwa dają do obalenia rządu, żeby walczyć pomiedzy sobą o jego łupy. Legitymizmi, rozdrażnieni zniweczeniem ich monarchicznych nadziei, zapominają, że ich podstawa stanowią utrzymanie porządku i zasady zachowawcze. Radykalni, zawsze sekiarzarze, zawsze zwolennicy szumnych frazesów i bezwarunkowych zasad, zapominają że mamy Rzeczpospolitą, o którą walczyli oddawna, i jakby się zdawało jedynym ich staraniem jest zgubienie tej Rzeczypospolitej jak w 1848 r. Rzeczpospolita w ich oczach nie jest Rzeczpospolitą, skoro nie oni rządzą jej losami. Niejednokrotnie porównywano nas do greków cesarstwa bizyantskiego, roztrząsających subtelności teologiczne, kiedy barbarzyńcy byli u bram; ale to nie dość: podobni jesteśmy do robotników bijących się o pływające szczątki wspólnego ich nieszczęścia.” Według *Temps*, bonapartyści zajmują jedno z pierwszych miejsc pomiedzy temi niszczycielami i na ich korzyść mają miejsce: „wszystkie te słabości, wszystkie te zwaklania, wszystkie te współzawodnictwa, wszystkie nieprzejednane namiętności, wszystkie napasli na rząd, — a to wszystko najazutrz po komunie, a na drugi dzień po wojnie.” Przewodcy wspomnianego stronictwa, jak się zdaje, zostali zewazwani na walną naradę do Chislehurst, gdzie pomiedzy innymi udali się Conti, Rouher i była cesarzowa Eugenia. Mieszczanstwo paryżskie sprzyja przywróceniu dynastji Napoleona, pamiętając dobre czasy dla przemysłowców w okresie cesarstwa. Nie mniej czynnym jest stronictwo orleanskie. Książęta domu Orleanckiego zamierzają urządzić demonstrację z powodu mającego nastąpić przeniesienia zwłok ich ojca (Ludwika Filipa) i innych członków ich rodziny do grobu rodzinnego w Dreux. Ale ważniejszym od tej demonstracji, jest zamiar książąt Aumale i Joinville, zajęcia swych krzesel w zgromadzeniu narodowym. Z powodu adresu podpisanego przez 37,000 (a według innych źródeł przez 95,000) wyborców departamentu Sekwany i Oazy, żądającego, aby wybrany przez nich książę Aumale uczestniczył w pracach zgromadzenia narodowego, książę, jak zapewniają, udał się do Thiersa, z oświadczeniem, że on i jego brat zamierzają korzystać ze swych mandatów. Thiers opierał się temu, przypominając, że zgodził się na zniesienie prawa o wygnaniu członków domu Orleanckiego, tylko pod warunkiem, że nie będą zasiadali w zgromadzeniu narodowym. Książęta Orleanscy przyjęli ten warunek, ale z zastrzeżeniem, żeby Thiers zrzekł się godności prezydenta Rzeczypospolitej, co też Thiers natenczas spełnił; ale potem w skutku wniosku Rivet, Thiers przyjął tę godność, a tem samem uwinął książęta Orleanckich od przyjęcia przez nich warunków. Oprócz tego wyłączenie książąt Orleanckich ze zgromadzenia, jak dowodzą ich organa, mogło być tylko czasowem i utracą całą swą siłę, w obec proponowanego uwiecznienia zgromadzenia, za pomocą częściowego jego odnowienia. *Journal des Débats* usiłuje dowiedzieć, że ani książęta Orleanscy, ani Thiers, nie mają prawa pozbawienia dwóch departamentów obrony ich interesów w zgromadzeniu przez ich własnych reprezentantów. W obec oporu Thiersa, książęta orleanscy, jak zapewniają puryzkie organa, zamierzają złożyć mandat i postawić na nowo swą kandydaturę, w nadziei że będą wybrani ogromną większością, i natenczas nie zwrócą już uwagi na zarzuty Thiersa, który wezwał członków byłej komisji do zniesienia prawa o wygnaniu, na naradę w tym przedmiocie. Należy wspomnieć że w gronie oicorów teraz ukazuje się przychylnie dla domu orleanckiego usposobienie, a w Algierji, gdzie znajduje się książę Chartres, całą zalogę można uważać za stronników tego domu, i wojska tamtejsze z zadolnieniem powitałyby mianowanie księcia Aumale naczelnym wodzem. Członek tak zwanego umiarkowanego prawego, czyli orleanckiego stronictwa, deputowany departamentu Sekwany i Oazy, p. Houssonville, w liście zamieszczonym w *Journal des Débats*, przedstawił niejako jego program. Zgadując się na przeniesienie zgromadzenia do Paryża, mniema on, że od tej chwili powinny się rozpocząć bardziej stanowcze działania zgromadzenia; według jego zdania, należy pozostawić

stawić na boku wszystkie zmiany stosunków pomiedzy prezydentem Rzeczypospolitej a zgromadzeniem, ograniczając się na utworzeniu drugiej izby, skła dającej się z członków wybranych przez rady jeneralne, instytucje naukowe i duchowieństwo; lecz za główne zadanie rządu i zgromadzenia, uważa on prawa o reformie wojskowej, o municipalnej organizacji i o wychowaniu elementarnem ludowem. Program umiarkowanej lewicy, przedstawia dziennik *Siècle*, określając zadanie zgromadzenia narodowego w pięciu następujących punktach: 1) prawo o obowiązkowem uczęszczaniu do szkół elementarnych; 2) reforma wojskowa na podstawie powszechnego obowiązku do służby wojskowej; 3) reforma wewnętrznej administracji; 4) traktaty handlowe; 5) zupełne uwolnienie kraju od obcego zajęcia. „Dla Francji”, — dodaje ten dziennik, — „będzie niezrozumiałem, jeżeli zgromadzenie narodowe w ciągu obecnej sesji nie położy końca obecnemu zajęciu. Z naszej strony, po sumiennem rozważeniu, doszliśmy do przekonania, że jeżeli Niemcy nie zgodzą się na ustanie okupacji, należy pomyśleć o osiągnięciu tego inenim środkami, albo przez wykonanie naszych zobowiązań, albo przez systemat przyzmiery, w oczekiwaniu chwili, kiedy Francja po usunięciu wewnętrznych niezgód, uczuje potrzebę pomoczenia się za swe poniżenie.” *Siècle* mniema że w Europie gotują się wielkie wypadki, i że niedługo trzeba będzie czekać na wybuch przesilenia. „Niespodziany upadek Francji”, — powiada w końcu — „sprawili szczególną próżnię; Francji brakuje, tak jej wrogom jak i jej przyjaciółom; Niemcy przedstawiają siłę (*la force*), nie zaś nie ulega większym wypadkom jak siła”. W obec takich niezgód i walki stronictw, paryżki korespondent *Timesa*, dość trafnie przedstawia obecną położenie rzeczy we Francji: „Polityczne poglądy francuzów na monarchję, Rzeczpospolitą i cesarstwa, nie dość są jasne i określone, aby dać im możność wybrania jednego z tych trzech kształtów rządu, kiedy będą mieli to zadanie do rozstrzygnięcia. Czują się w obowiązku, jakby byli urzędnikami w służbie rządowej, podtrzymywania istniejącego rządu, jakkolwiek by się nazywał, byle tylko zapewniał im porządek i spokojność; najbardziej obawiają się wnieścia się duchowieństwa, a najbardziej pragną wnieścia się władz.” Dalej korespondent tegoż dziennika dowodzi, że francuzi, pomimo swej pobożności, w ciągu dwóch ostatnich lat doszli do przekonania, że polityka i religja nie mają pomiedzy sobą nic wspólnego, a w skutku tego duchowieństwo utraciło cały swój wpływ pod względem politycznym, na wetna włóscian. W końcu korespondent dodaje: „Jeżeli francuzi patrzą z pewną nieufnością na obecny rząd, to jeszcze większy wstręt czują do pewnych ewentualności mogących nastąpić.”

Czytelnikom naszym wiadomo, że w skutku uniewinnienia przez francuskie sądy przysięgłych sprawców zabójstwa żołnierzy pruskich w departamentach zajętych przez wojska niemieckie, władze wojskowe niemieckie ogłosiły stan obłężenia we wszystkich tych departamentach. *Provincial Correspondent* pisze w tym przedmiocie: „Bezkarne zabójstwa niemców we Francji i duch moralnego zaniedbania, jaki okazał się przy sądownym postępowaniu, przynajmniej nasz rząd do przedsięwzięcia, w zajętych jeszcze przez nas częściach Francji, skutecznych środków dla obrony niemców od podłych zabójstw i podobnych niesprawiedliwości. Ponieważ rząd francuski, na zasadzie istniejących instytucji, nie jest w możności powstrzymać zacheania ludności do zemsty, przeto rząd niemiecki, przynajmniej w tych departamentach gdzie posiada władzę, użył tej władzy dla osłony życia i bezpieczeństwa swych poddanych; na całej przestrzeni zajętej przez wojska niemieckie ogłoszono stan obłężenia, na mocy którego, przestępstwa przeciwko żołnierzom niemieckim ulegają jurysdykcji sądów wojennych niemieckich. Środek ten, mający na celu, jak powiedziano wyżej, zabezpieczenie niemców we Francji, prawdopodobnie przekona francuzów, że nie są w stanie na łagodność Niemiec odpowiadać bezkarne wyzywającą samowolnością.” Na mocy stanu obłężenia już zostali skazani na karę śmierci przez sądy wojenne niemieckie i rozstrzelani dwaj francuzi, którzy przy kradzieży koni zabil niemieckiego sztydłwach. Gazety paryżkie mocno są zmartwione ogłoszeniem stanu obłężenia, i namawiają ludność do cierpliwości, za obowiązek zaś rządu uznają staranie się o złagodzenie stanu obłężenia.

Posiedzenia parlamentu niemieckiego zostały zamknięte przez pomocnika księcia Bismarcka, ministra stanu Delbrücka, po uchwaleniu wniosku rady związkowej, w przedmiocie oznaczenia ogółem budżetu wydziału wojny na trzy lata, na wzór tego, jak w 1867 r. budżet ten był uchwalony przez sejm pruski na lat 5. Delbrück, żeby skłonić parlament do przyjęcia tego wniosku, wykazywał, iż Niemcy powinny znajdować się w 1874 r. w takim samem pełnem uzbrojeniu, jak w 1871 r., gdyż po wypłaceniu w całości wsi kontrybucji wojennej (w 1874 r.) we Francji prawdopodobnie wyjdzie na jaw z całą siłą chęć pomsty, która już teraz panuje w ludności francuskiej. Rząd francuski, według Delbrücka, obcy jest temu dążeniu; stara się on sumiennie wypełnić warunki traktatu; ale z jednej strony opinja publiczna we Francji, uważająca odwet za niemiłunkony, a z drugiej strony chwzięność instytucji w tym kraju, nie pozwalają liczyć na trwałość polityki, której się trzyma teraźniejszy jej rząd. Z powodu tych oświadczeń Delbrücka, *Agence Havas* donosi, że według zdania wielu dzienników, takie uzbrojenie Niemiec wskazuje, iż Prusy obawiają się innych nieprzyjaciół prócz Francji, i mają na widoku nowe nabytki. *Journal des Débats* dziwi się oświadczeniu, że Niemcy w 1874 r. powinny być tak samo uzbrojone jak w 1871 r., dla tego, że Francja będzie czekała z odwetem aż do chwili wypłaty kontrybucji wojennej. Gdyby Francja chciała pomścić się na Niemcach i wznowić wojenne działania, — powiada ten dziennik orleancki — to pewno nie czekałaby na chwilę, kiedy po wypłacie 5 miliardów fr., byłaby osłabiona finansowo. Organ republikański, *Siècle*, pisze, że słowa Delbrücka wcale nie mogą dziwić; kraj, znajdujący się w takim położeniu jak Prusy, powinien być na wszystko przysposobiony; z drugiej strony, Francja ma jasno wytkniętą powinność: spokojnie pracować nad swą organizacją i bez fanfanary dawać czekać na sprzyjającą chwilę. — Obecnie zamknięta sesja parlamentu niemieckiego nie była bezowocna; przyczyniła się ona znacznie do zbliżenia północy z południem Niemiec, którego postępy wyudałnily się przy rozprawach nad prawem o reformie monetarnej, przy których bardziej niż przy czemkolwiek bądź innem, można się było spodziewać oporu poludnia.

Times porównując dwie mowy tronowe — pruską, przy otwarciu sejmu, i włoską, przy otwarciu parlamentu, — zwraca uwagę na widoczny w nich kontrast. Wiktor Emanuel wykazywał konieczność poprawienia finansów; Wilhelm I. winał sejmowi z powodu zawalnającego stanu finansów królestwa. Naturalnie powie, że Niemcom łatwo było zamknąć rachunki przy pomocy dwustu milionów fr. st. zabranych od zwyciężonej Francji. Ale Prusy i Włochy wyszły zupełnie z jednakowego punktu, po wspólnem ich przedsięwzięciu przeciwko Austrii w 1866 roku. Dobry zarząd i dobre finanse zawsze oddziaływały wzajemnie na

* Wychowanie publiczne. — Zgromadzenie powiatu syzrańskiego (w gub. sibirskiej), u-

